ואמרו רבנן שישבע המלוה ויטול. ולקמן נפרש בע"ה אמאי לא תנא לה לקמן בהדי נשבעין ונוטלין:

והשתא דאמר רב אשי. משמע הכא דקאי שיעורא דרב אשי וא"ת דברים המפקיד (ב"מ דף לה.) משמע להדר ביה רב אשי מהך שיעורא דכי הדר פריך התם לרב הונא מריש לסיפא דקתני סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור ואי איתא מגו דלשתבע שאין ברשותו לשתבע נמי על ידי גלגול כמה היה שוה ומוקי לה רב אשי במאמינו אלמא הדר ביה דהא ריש נמי מני לשנויי הכי ותהא כולה במאמינו ויש לומר דבריש נלו אורחיה דהימניה ואז לא יכול ליטבע משום שמא יוציא הלה הפקדון ויפסיד: **הכי** קאמר מי נשבע תחלה. מה שכתוב בקונטרס ולעולם אסיפא קאי דשנועה אמלוה גרמה טעות סופר אלא אריש קאי דשבועה גבי לוה היא: **אבל** קתא ונסכא לא. פירש בקונטרס דכיון דנסכא בת פרעון היא לא קבלו עליה אלא בדמי שויה וקשיא דבסמוך פריך ממתני' אמאי חייב לימא ליה הא קבילתיה ומאי קושיא שמואל מודה במידי דבר פרעון וליכא למימר דלהרדעי פריך מדמשני כי קאמר שמואל כו' ובדוחק יש לחלק דמודי רב נחמן בחד נסכא או בתרי נסכא אבל נסכא בהדי קתא מוכחא מילתא דקתא למשכון ונסכא לפרעון ונראה לפרש דה"ק אבל קתא ונסכא לא אלא אבד כל חד לפי מאי דשויה דאם הנסכא שויה עשר קתי אבד נסכא אבד עשר חלקים אבד קתא אבד חלק אחד עשר וע"ג לפרש קתא ונסכא לא ואי אבד קתא לא אבד פלגא אלא מאי דשוי דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא אבד נסכא אבד כולהו ואי אבד נסכא בריש אבד פלגא אבד קתא בריש אבד פלגא וגרס בריש דמילתייהו אבד קתא אבד פלגא: **מתני'** בדפריש כי קאמר שמואל בדלא פריש. ר"ח גרים איפכא וכן רבינו תם ומוקי דשמואל בדפרים אבד כל מעותיו: **בדפרים.** איני מקבלו עלי אלא באחריות דמיו בשוויו: **ישבע ויטול מעותיו.** ישבע (ה) שאבדו ויטול את חובו: בדלא

גמ' אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה (ו) אמר שמואל אריש וכן אמר רבי חייא בר רב ארישא וכן א"ר יוחנן ארישא מאי רישא סיפא דרישא סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה היא ושקלוה רבנן מלוה ושדיוה אמלוה והשתא (ז)דאמר רב אשי דקיימא לן זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה שוה הכי קאמר (ח)מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון (ט)אמר שמואל (י)האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ומשכן ליה קתא דמגלא אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אבל תרתי קתאתי לא ורב נחמן אמר אפי' תרתי קתאתי אבד חדא אבד חמש מאה אבד אידך אבד כוליה אבל קתא ונסכא לא נהרדעי אמרי אפילו קתא ונסכא אבד נסכא אבד פלגא אבד קתא אבד כוליה תנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב לימא ליה הא קבילתיה מתניתין בדפריש שמואל בדלא פריש (כ) לימא כתנאי (ל)המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול את מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר יכול הוא שיאמר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו היכי דמי אי (נ) דשוי שיעור זוזי מאי

גמ' (ד) והא דרב אשי שבע בבבא מציעא הוא בפ' המפקיד [לה.] דאמר רב הונא התם [לד:] גבי שומר שכר שטען נגנבה וחייב עליו בתשלומין משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חייבין שמא עיניו נתן בה ורוצה לקנותה בדמים ואותביניה מהא דקתני ויוצא הלה את הפקדון ואי אמרת משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק ליה ושני רב אשי עלה זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה שהשבועה עליו נשבע כמה היתה שוה. והכי קאמר מתני' מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שאינה ברשותו ולעולם אסיפא דריש קאי היכא דשבועה גבי לוה: **קסא.** בית יד: **אבד אלפא זוזי.** דסבר וקביל אבל כל זמן שהן קיימין על כרחו גובה מן המלוה סתם הוא. סתם מלוה שלשים יום [מכות ג:]. ואם פירש לו זמן כשיגיע זמנו יפרע ולא מצי למימר סברת וקבילת דאי לאו משכון קבליה לאם פרעון לא קבליה וכיון דקבליה לאם משכון כל כמה דלא מהדר ליה משכוניה לא גבי ולא מצי פטר נפשיה בדמי שווין: **אבל תרתי קתא.** לא אמרינן חדא קביל בחמש מאה ואי אבד חדא מייתייהו לא ליפסיד חמש מאה דהא לא פרים חדא בפלגא וחדא בפלגא אלא תרוייהו קבלינהו בחדא במשכונו ולא בפרעון וכיון דמהדר ליה מקצת משכונו במאי דחסר (נפשיה) מייתי פטר נפשיה בתשלומי שוויו: **ורב נחמן אמר אפי' תרתי קתאתי.** ולע"ג דלא פרים מסתמא חדא בפלגא וחדא בפלגא קבלינהו ואי אבוד חדא אבוד פלגא: **אבל קתא ונסכא.** לא אמרינן נסכא קביל בפלגא דכיון דמידי דחזי לפרעון הוא לא קבליה עליה אלא בדמי שוויו: **אבד נסכא אבד פלגא** גרסינן: **חייב.** ולא אמרינן דמידי

מאי לאו בדלא שוי. פירש בקונטרס דרבי אליעזר ליה דשמואל דמשכון שאין שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים בעלמא משמע אבל אם שוה כל החוב מודה רבי אליעזר דאנדו מעותיו וי"ס שכתוב בהם בפירוש היכי דמי אי בדשוי מאי טעמא דרבי אליעזר וקשה דבפרק האומנין (ב"מ דף פב. ושם) מסיק מתניתין דהתם דלא כרבי אליעזר ולוקמה כר"ע ובדשוי וי"ל דהתם לפי המסקנא דלא איירי רבי יצחק אלא בשעת הלואתו שאין לחלק בין שוי בין לא שוי אשם יתחייב בדשוי משום דרב יוסף א"כ בדלא שוי נמי יפסיד כנגד המשכון אבל הכא השתא ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלואתו הלכך מודה רבי אליעזר בדשוי אבל לא שוי הוי זכרון דברים בעלמא ולא שייכא התם דר' יצחק. ומיהו תימא כיון דרבי יצחק גזירת הכתוב היא מה לי שוי מה לי לא שוי אטו משום דלא שוי לא קרי ביה השב תשיב את העבוט ולך תהיה צדקה ועוד דמסיק בסוף ותסברא דלמא שוי שיעור זוזי. עסקינן: **ובדשמואל קמיפלגי.** רבי אליעזר ליה דשמואל דמשכון שאינו שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך אומר חנם הוא עליו ושבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל סבירא ליה שאשם משכון קבלו אבל הלוהו אלף זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן אשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג **אי דלא שוי שיעור זוזי דכ"ע ליה להו דשמואל ובדרבי יצחק קמיפלגי.** רבי אליעזר ליה ליה לרבי יצחק ואינו עליו אלא אומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: **אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואתו.** כגון על ידי ב"ד דבהכי משמעי קרא דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד והאיש וגו' ואמר מר[1] זה שליח ב"ד: כשומר

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי לא בדלא שוי כ"ע ליה להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי ובדרבי יצחק קא מיפלגי

ובשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר [2]שומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב אימר דא"ר יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דבשוי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו בדלא שוי פי' מאי לאו אפי' בדלא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר ליה דשמואל ואפי' בדשוי יטול כל מעותיו ובסיפא כשהלוהו אלף זוז בשטר מודה ר' אליעזר דאנדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלוהו בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והוי שלא בשעת הלואתו ובקי משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו בדרבי יצחק לא פליג ר' אליעזר אדרבי יצחק אלא בשעת הלואתו אבל שלא בשעת הלואתו מודה ר' אליעזר ולא הוי השתא אנדו מעותיו דבסיפא כאנדו מעותיו דרבי עקיבא דהיינו דרבי עקיבא אנדו אפי' דמים היתירים על המשכון ובסיפא דוקא שכנגד המשכון הכא הוי טעמא משום דקנה משכון כדרבי יצחק כדפרישית ומה שפירש בקונטרס בסיפא שם שטר אין צריך משכון לזכרון דברים אבל בריש אין שטר הוי משכון לזכרון דברים ולא לגוביינא אין נראה לפרש כך דלמאי דמוקי לה דפליגי בדשוי ליכא למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלואה כדפרישית בגיטין (דף ז. ד"ה אמר) ובכל שעה (פסחים דף לא: ד"ה בדר"י): **לא** בדשוי וקמיפלגי בדרבי יצחק. תימה לימא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשוי ליה בשביל החוב ורבי אליעזר סבר אע"ג דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל בדלא שוי כ"ע ליה להו דשמואל ולפר"ח דמוקי שמואל בדפרים ניחא דכיון דאפי' בדפרים ליה להו דשמואל סברא הוא דבשוי בתפס לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באבידת המשכון: **צדקה** מנין. דלא מיקריא לדקה אע"כ מחסרו ממון: **מכאן** לבע"ח שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הוי כמו שומר שכר כדמוכח ס"פ האומנין (ב"מ דף פב. ושם) דבעי לאוקמא הא דתנן הלוהו על המשכון ס"ש במשכנו שלא בשעת הלואתו וכדרבי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר שכר הוי: **שומר** אבידה רב יוסף אמר כו' ורבה אמר כו'. פסק ר"ח דהלכה כרב יוסף דאמר בפרק אין בין המודר (נדרים דף לג:) דכ"ע אית להו פרוטה דרב יוסף ואין נראה דאיה משם כלל דרבה נמי מודה דאי אתי עניא דלא בעי למיתב ליה לחבו מי לית ליה העוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דס"ל דמשום הנאה פורתא כזאת דלא שכיחא לא תשיב שומר שכר וקנת משמע באלו מציאות (ב"מ דף לא. ושם) דהלכה כרב יוסף גבי ההיא דדרים התם השב תשיב אין לי אלא לביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ס"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדרבי אלעזר והיינו כרב יוסף דכמוכח בריש הכונס (ב"ק דף ז. ושם) דפריך מינה רבה לרב יוסף ובעי למידק דמרבינן חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו ביתו אלמא שומר חנם הוי ומשני רב יוסף לעולם דמינטרא וכרבי אלעזר וי"ל דרבה קיבלה מרב יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה רבה לרב יוסף בבעלי חיים דנקטו להו ניגרי בריתא דבעו נעירותא יתירתא דלאמר התם וקרא בבעלי חיים כתיב לא תראה את שור אחיך והיה צריך לדחוק דרבויא דקרא אוכן תעשה לשמלתו קאי אי נמי בכפותין ועוד דהוה צריך לומר דאסמכתא בעלמא היא דהא טעמא דרבה דהוי ש"ח משום דמאי הנאה קממטי ליה א"נ אינטריך קרא לאשמועינן דלא ניחשביה ש"ש משום פרוטה דרב יוסף או משום דרחמנא שעדיה בע"כ ועי"ל דרבה לא קיבלה אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא בעלמא נקט קרא לדבריו ובריתא דהכונס (שם) דדרים מקרא דהוי ש"ח אסמכתא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדרבי אלעזר כדמסיק הש"ס בפרק אלו מציאות (ב"מ דף כט. ושם) וסוגיא דהתם אתיא נמי כוותיה והא"פ אי דמינטרא למר מגיבה ולמר מפשיעה פשיטא דלאשמועינן דש"ח הוי לא אינטריך קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מציאות לרבה כלא מינטרא דהכונס (ב"ק דף נז. ושם) ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרב יוסף דפרש לימא דרב יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע לית ליה דרבה וקי"ל כר"ע אבל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לא אלא כ"ע אית להו דרבה ובדשמואל קמיפלגי וי"ע מודה דש"ח הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפר"ח אע"ג דלא פרש כמפורש דמי כדפרי' לעיל ומתני' דקלא הלוותני עליו ל"ל לאבד המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב במה שהוא יתר על החוב ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ב"מ דף פב. ושם) אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי אליעזר והשתא לוקמה כ"ע לרב יוסף במלוה שא"ל למשכון אלא משום דקי"ל כרבה דמסיק אליבא דהלכתא ועוד ראיה מפרק א"מ (שם דף כט. ושם) גבי פלוגתא דרבי טרפון ור"ע דמה יהיו בדמים מוכח בגמ' לרב יוסף דמשום דסרו ליה רבנן לאשתמושי בהו הוי עלייהו שואל ובס"פ המפקיד (שם מג.) גבי מפקיד מעות אצל שולחני ס"ל לר"נ דקיימא לן דהלכתא כוותיה בדיני דאף ע"פ שמשתמש בהן לא מחייב באונסין והיינו דלא כרב יוסף ואין לחלק משום דגבי אבידה בלא"ה הוי ש"ש בלא היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל דאטו אם יוסף שכר לש"ש יעשה שואל ועוד דקי"ל ד[1]כרבה לגבי רב יוסף בר משדה עגין ומחלה אע"פ שיש מפרשים דהיינו דוקא במילי דבבא בתרא ליתא דבפרק מי שאחזו (גיטין דף עד: ושם) פריך והא קי"ל כרבה והשתא הא דאמרי' בפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמץ דאילו מיגניב או מיתביד ברשותייכו קאי כדידכו דמי היינו מיגניב או מיתביד באונס דאי לא מחייב באונסין אפי' מיחייב באחריות גניבה ואבידה אין זקוק לבער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמצו יאסר בהנאה אלא דר' יצחק ורבנן נמי אמאי פליגי שהרי חייב באחריות גניבה ואבידה מדשמואל דקיימא לן כוותיה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מיחייב באונסים לא מיקרי חמצו מיהו מדרבי יצחק אע"ג דלא מיחייב באונסים כדפרי' לעיל אסור בהנאה כיון דקני ליה והוי שלו אבל שומר לא מיחייב לבער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים מיהו אי הוה פסקינן כרב יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסים לענין חמץ דאינטריך דרבי יצחק לאסור חמצו של עכו"ם הממושכן ביד ישראל דפרוטה דרב יוסף לא שייך בעכו"ם דליכא מצוה ועוד דאפי' שומר שכר לעכו"ם לא מחייב דגבי שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח כתב דחייב לבער אם לא קיבל אחריות ואבידה:

ורב

מסורת הש"ס

א) פסחים לא: גיטין לז. קדושין מ: ב"מ פב., ב) נדרים לג: ב"ק ט: ב"מ כט. פב., ג) [ב"מ קיג.], ד) ב"ב קיד.:

תורה אור השלם

1. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֻךָ וְלָךְ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) כל ימי הלואה המשכון קנוי לו ואם נאנס חייב באונסין, שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא טולו ברשותו ובאמילתו עומד (פסחים לא:). ולך תהיה צדקה. בהשבת העבוט כתיב, אי אמרת קונה משכון איכא לדקה בהא שכיבה ששכב בשלמתו, שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו, ואם אינו קונה לדקה בהשבה זו מנין, על שלו שכב (שם). שמשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד כתיב, דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד ומוקמינן לה בשליח ב"ד, והוה ודאי קני, דלגוביינא שקליה וליכא למימייה למשכנו בשעת הלואתו, והכי פלוגתא דר' אליעזר המלוה על המשכון קני (ב"מ פב.). ובשומר אבדה קמיפלגי. דטעמא דר' עקיבא משום דשומר שכר מלוה והעוסק במצוה פטור מן המצוה, דאי נעי לא יהיב ריפתא לעניא (שם). שומר אבדה. שמצא אבדה והכניסה אל תוך ביתו, דכתיב (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך (שם. ובערי"ז ב"ק נו:). כשומר חנם. ואינו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.).

עין משפט נר מצוה

פג א מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ה עיין בהסגות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' עב סעיף ב:

רבינו חננאל

בהא קתני ר' אליעזר ישבע ויטול מעותיו. ואי בדלא שוו שיעור זוזי בהא לימא רבי עקיבא יכול לומר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותי אלא לאו בדלא שוה שיעור זוזיה. ובדשמואל פליגי בדפריש רבי עקיבא אית ליה הא דשמואל ואמר כיון דפריש וקבליה הא קבליה. ור' אליעזר לית ליה הא דשמואל ואפילו בדפרש. ודחינן כולי עלמא לית להו דשמואל ואע"ג דפרש וקבליה ולא כלום הוא. והכא בדשוי שיעור זוזי. ובדרבי יצחק פליגי דאמר מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר ולך תהיה צדקה. אם אינו קונה צדקה מנין. אלא מכן לבעל חוב שקונה משכון. ובשמחזירו לבעליו ממונו נותן לו לפיכך כתוב ולך תהיה צדקה. ר' עקיבא אית ליה הא דר' יצחק. ור' אליעזר לית ליה: ודחינן וכי הא דר' יצחק תנאי היא ואמרינן ותסברא והא ר' יצחק לא אמר אלא כשמשכנו שלא בשעת הלואתו כדכתיבי קראי כי תשה ברעך וגו' משכנו בשעת הלואתו מי אמר ר' יצחק שקונה משכון. אלא ג) (קשיא להו לרבנן הא דתנן (שביעית פ"י מ"ב) המלוה את חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמטין מאי טעמא דהא משכנו בשעת הלואה היא. וקאמרינן (גיטין לז.) הא מני ר' יצחק היא דאמר בעל חוב קנה משכון ב). לימא דר' יצחק תנאי היא ופרקינן לא) בשמשכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דקונה משכון. והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבדה פליגי. רבה אמר כשומר חנם.

ג) כלומר זה נמצא ג"כ כמו' הר"י מיגאש זל"ל כאן עי' שם היטב וקלא משמע שם שהי' בחוב כן לפניו בגמ' ילולי דהוא הוספה מרבנן שבולמי ז"ע.

ב) כאן חסר פיוט קוטיא זו ותמצם בחי' הר"י מיגאש זל"ל הובא בשלימות ע"ש.

ורב יוסף אמר כשומר שכר. וא"ת דאמרינן בר"ה (דף כח.) המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעת מצוה והמודר הנאה מן המעין מותר לטבול בו טבילה של מצוה ואמאי הא מיתהני לרב יוסף דחשיב ליה בהכי כשומר שכר ויש לומר דשאני שומר אבידה ומשכון דכמה פעמים שיתעסק בה לשומרה לגרמה ולהגניעה יפטר מליתן לו אבל אתם יכול לכוין לתקוע ולטבול במקום שלא יבא שם עני באותה שעה:

במלוה צריך למשכון. פירש בקונטרס להשתמש ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון כי הא (ג)דאמר בפ' האומנין (ב"מ דף פ:) שוכר אדם משכונו של עני מפני שאינו אלא כמשיב אבידה לבעלים ור"ת פירש צריך למשכון שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון וקשה דאמר מאיר הכי לאו מלוה קא עביד:

אלא לאו כנגד חובו ובדשמואל קמיפלגי. ואע"ג דלמאן דלית ליה דשמואל גבי אבד המשכון אינו מפסיד אפי' כנגד המשכון הכא מכל מקום נגד המשכון אינו משמט דגבי אבידה ודאי כיון דלית ליה דשמואל לא נקיט למשכון לענין שיפסיד:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. ואלו נשבעין ונוטלין בו'. מימה דלא חשיב ההיא דתנן לעיל (דף מג.) מי שנשבע מי שהפקדון אצלו למאי דמוקי לה אסיפא דרישא וכל הני דתנן לקמן בפירקין (דף מה.) הפונמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה כו' וליכא לשנויי דתנא ושייר כיון דתני ואלו כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף טז: ושם) ויש לומר דלא חשיב אלא הנהו שאין כנגדן ראויין לישבע(ו): **התקבלת** מהן דינר זהב. משמע שהוא כ"ה דינר כסף וה"נ מוכח בהדיא בריש הזהב (ב"מ דף מד:) וקשה לר"ת דאין נשתנה כל כך דעכשיו אין זקוק של זהב יותר מי' זקוקים של כסף ואומר ר"ת דדינר זהב עב משל כסף והיה שוקל כפליים וכן משמע בגלו עוריפות (מולין דף נה:) שהיה משוה בעניו מדנקט אם נשתייר כעובי דינר זהב גבי ניקב הטחול לפיכך שוה כ"ה שהזהב שוה י"ב של כסף כדמוכח בגמרא שמואל דפריך קרמי אהדדי דנספר שמואל (ג כד) כתב גבי גורן ארונה כסף חמשים שקלים ובדברי הימים (א כא) כתיב זהב שקלי זהב שש מאות ונפ' בתרא דזבחים (דף קטז: ושם) משני עלה שגבה מכל שבט ג' אבל במדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שהם ג' של זהב וקרא דשמואל ה"פ כסף כל כך שהם ג' של זהב ודברי הימים שש מאות מכסף שהן ג' שקלים זהב דהיינו י"ב חלקים ודינר היתר אור"ת שהיו נותנין אותו להכרע כדמוכח בפרק יש נכור (נכורות דף נ. ושם) גבי פדיון הבן דקאמר יהיב ליה דינר דמזבן בכ"ה זוזי דל זוזא ושמותא והנך לפדיון הבן והשתא אמאי לא קאמר דל חומשא דזוזא ושמותא הייגו חומשא אלא משום דהוה זוזא שלא היה אלא להכרע מזכיר אותו בפני עצמו וכן מוכיח בפ"ק דשקלים (דף ב.) דהכרע אחד מכ"ה דמפרש במתני' כמה הוא קולבון מכמים אומרים חצי מעה ומחצית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא שלא ומה שאמרו חכמים ליתן שלא ופודין לכל שנה לפודה בית זרע חומר שעורים שהוא פודין יותר על ג' שקלים הכתוב נקרא למ"ד שנים אותו פודין לא בא להכרע אלא נקט שלא ופודין משום דאי אפשר לנמנס ולומר שלא ופודין חסר שהוא אלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משלש פרוטות(ח): גדולות

ורב יוסף אמר [א]כשומר שכר דמי לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא במלוה צריך למשכון קא מיפלגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד לימא כתנאי [ב]המלוה את חבירו על המשכון ונבנסה שמיטה [ג]אף על פי שאינו שוה אלא פלגא אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט מאי אינו משמט דקאמר תנא קמא אילימא כנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט אלא אמאי תפיס משכון אלא לאו כנגד כולו ובדשמואל קא מיפלגי לא לעולם כנגדו ובהא קמיפלגי [ד]תנא קמא סבר כנגדו ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט ודקא אמרת למאי תפיס ליה משכון לזכרון דברים בעלמא:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל [ה]הנשבעין שבתורה [ו]נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו [ז]השכיר [ח]כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי [ט] הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת דינר זהב [י]נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר כליי נטלת והוא אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו שני כלים נטלת והוא אומר לא נטלתי אלא אחד [יא]נחבל כיצד היו מעידים אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו חבלת בי שתים והלה אומר לא חבלתי בך אלא אחת [יב]שכנגדו [יג]חשוד על השבועה כיצד אחת

כשומר שכר דמי. שכר מלוה ומלוה על המשכון נמי מלוה עבד: **לימא דרב יוסף תנאי היא.** דמילתא דרבה ודאי תנאי היא דרבי עקיבא לית ליה דרבה אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא מי מצי לאוקמה לרבי אליעזר כוותיה: **צריך למשכון.** להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי שכירות המשכון. רבי אליעזר סבר כיון דצריך למשכון אין כאן מלוה ולהנאתו נתכוין והוי כשומר חנם ורבי עקיבא סבר כיון דפומחת עליו והולך מלוה היא ולא הוי עליו אלא כשומר שכר: **לימא כי הני תנאי.** הא דשמואל: **המלוה על המשכון.** אין שמיטה משמטתו דאין כאן משום לא יגוש(ב) שהרי אינו נוגשו: **אינו משמט.** לקמן מפרש אי בההוא פלגא קאמר אי בכוליה חוב קאמר: **אי נימא כנגדו.** הוא דאינו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון: **מכלל דרבי יהודה.** דפליג עליה דאמר אם אין משכון כנגד חובו משמט אכנגדו נמי משמט דאפי' בהוא פלגא דכנגדו לא חשיב משכון ומשמטא ליה שביעית: **אלא משכון.** דתפס למאי תפסיה אי לאו למשכון מיהת בההוא פלגא: **אלא לאו כנגד כולו.** קאמר תנא קמא אינו משמט דאע"פ שאינו שוה אלא פלגא הוי משכון כנגד כולו ואינו משמט כלום מן החוב והייגו כשמואל ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דאם אין משכון כנגד הלוואתו אינו משמט כולו אלא כנגדו: **לא לעולם כנגדו.** קאמר רבי שמעון דאינו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון ליה דשמואל ואההוא פלגא גופיה פליג ר' יהודה הנשיא למימר דלא הוי משכון: **כנגדו נמי משמט.** דלא הוי משכון אלא לזכרון דברים תפסיה:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. כל המחויבין שבועה מן התורה נשבעין ולא משלמין כלומר לא חייבה תורה שבועה ליטבע וליטול אלא הנתבע יטבע לתובע ולא ישלם. ובגמרא [מה.] יליף לה: **ואלו נשבעין ונוטלין.** שתיקנו להם חכמים ליטבע וליטול: **השכיר והנגזל בו'.** כולהו מפרש להו במתני': **ושכנגדו חשוד על השבועה.** התובע שהנתבע שכנגדו חשוד על השבועה ונתחייב הנתבע שבועה מן התורה ע"י הודאה במקצת נשבע התובע ונוטל: **וחנוני על פנקסו.** על מה שכתוב בפנקסו שהוא כותב עליה הקפות שהוא מקיף. ולקמן(ו) מפרש היכי דמי: **הרי זה נשבע ונוטל.** ובגמרא [מה.] מפרש מאי שנא שכיר דתיקנו ליה רבנן: **עד שתהא מקצת הודאה.** לרבי יהודה לא תיקנו שבועה ליטול אלא במקום שיש שבועה על הנתבע והפכוה חכמים על התובע בגלו השטויות כאן: **הרי זה נשבע ונוטל.** שהדברים מוכיחים שהרי עדים מעידים (ז) שמשכנו אלא בראשון: אחת

ירושלמי א"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלויתיך עליו. ומתניתא אמרה אף הלוה נאמן. דתנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה כו'. חד בר נש קם חבריה בשוקא ארים סבינתיה [אמר] לית הדין סבינתא נפקא מתותי ידי עד דאת יהיב לי מה דאית לי בידך. אתו קמי שמואל א"ל זיל הב ליה סבינתיה ואזל דון עימיה מה שמואל כדיינו נהדדאי אמרי תמן הוחזק המשכון בידו הכא לא הוחזק המשכון בידו. ובהא דתנן הלוהו על המשכון שומר שכר כו' קי"ל לא שנא משכנו בשעת הלואה. ולא שנא משכנו שלא בשעת הלואה. ולא שנא הלוהו מעות ולא שנא הלוהו פירות בכולהו שומר שכר הוי. ואם נגנב או אבד והוה המשכון שוה יתיר מחובו מגרע דמי החוב והתוספת משלם המלוה ללוה ואם אבד המשכון בלסטים מזויין או בשביה וכיוצא בהן שהשומר שכר פטור בהן גם המלוה פטור בהן וחוזר חובו על הלוה ואם אין לו ראיה נשבע המלוה על זה ופורע הלוה למלוה חובו: הדרן עלך שבועת הדיינין

פד א מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סימן רסז סעיף טז:

פה ב ג מיי' פ"ט מהל' טוען ונטען הלכה יד סמג עשין קמט עור שו"ע חו"מ סימן סז סעיף יב ועיין בכ"מ:

א ד מיי' פ"א מהל' טוען ונטען הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סימן פט סעיף א:

ב ה מיי' פי"א מהל' שכירות הלכה ו סמג עשין סט טוש"ע שם סעיף ב:

ג ו מיי' פ"ד מהלכות גזילה הלכה [א] ב סמג עשין פג טוש"ע חו"מ סימן ל סעיף א:

ד ז מיי' פ"ה מהלכות מוכר ומקח הלכה ד סמג עשין ע עור שו"ע חו"מ סימן ל סעיף טז:

ה ח מיי' פ"ב מהלכות טוען ונטען הלכה ב והלכה ד סמג עשין לה טור שו"ע חו"מ סימן לב סעיף ז:

מוסף רש"י

כשומר שכר דמי. ותייב בגניבה ואבידה, דשומר שכר מצוה הוא, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה תו: שכר מצוה (שם פב.). **לימא דרב יוסף תנאי היא.** דהא רבה ודאי תנאי היא, דהא ר' עקיבא לית ליה דרבה ולית ליה לשוקמי מילתיהו בטעמא אחרינא, דהא אהדדן בכמה טעמי ולא אתוקמא, אלא לרב יוסף מי מיבעיא למימר תנאי, דר' אליעזר לית ליה לרב יוסף (שם). בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דדחיק לאוקמי מילתיה כתנאי, אבל רב יוסף אמר לך ר' אליעזר נמי קאי כוותי היכא דאיכא מצוה, כגון שומר אבידה, והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כאן מצוה (שם). **במלוה צריך למשכון.** להשתמש בו ולפטור עליו לגיות פחות מן החוב והולך, קמיפלגי, ור' עקיבא סבר אפילו הכי איכא מצוה (פב.). **המלוה את חבירו על המשכון.** אין שביעית משמטת אלא קרינא ביה לא יגוש שהרי אינו תובענו כלום (ב"מ מח:). **אלא פלגא.** מאי החוב (שם). **אינו משמט.** לקמן מפרש לה (שם). **אילימא כנגדו.** דאינו משמט, כנגד מאי החוב שהוא תופס משכון עליו אינו משמט, אבל משמט הוא השאר (שם). **מכלל דר' יהודה הנשיא.** אתא למימר דכיון דאינו משכונו כנגד הלוואתו משמט כל החוב, בתמיה (שם). **אלא אמאי תפיס משכון.** למאי תפיס אם לא לגיות משכון תחת שויו ובההיא מיהא לא קרינא ביה לא יגוש (שם מט.). **אלא לאו כנגד כולו.** כלומר אינו משמט כלל (שם).

הדרן עלך שבועת הדיינין נשבעין ולא משלמין. מי שחובעים אותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם, מי שעליו לשלם הוא נשבע ולא נשבע התובע

(ו) משנה לא נטלתי ה"ז נשבע ונוטל כל"ל וכן בסמוך: (ב) רש"י ד"ה הרי זה וכו' שמשכנו שלא ברשות. נ"ב הכי משמע בגמ' מו ע"ח: (ג) תוס' ד"ה בתנאה וכו'. כי הא דתנן בפרק האומנין:

הגהות הב"ח

רבינו חננאל

רב יוסף אמר כשומר שכר. ואסיקנא לא כולי עלמא אית להו דרב יוסף דאמר כשומר שכר [דמי] דקיימא לן המתעסק במצוה פטור מן המצוה. זוז היא פרוטה דרב יוסף. ומפורש בנדרים פרק [אין בין המודר] ובמלוה צריך למשכון פליגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד: לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אע"פ שאינו שוה אלא פלג. פירוש חצי המלוה אינו משמט דברי רשב"ג. ר' יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט: מאי אינו משמט דקתני רשב"ג אכולה מלוה ובדשמואל. רשב"ג אית ליה דשמואל. דאע"ג דלא שוה משכון שיעור זוזי קא מקבל ליה לפיכך תני אינו משמט. ור' יהודה נשיאה לית ליה הא דשמואל: ודחינן לא לעולם כולי עלמא לית להו דשמואל ובהא פליגי. רשב"ג סבר כנגד כולו הוא קונה ב) מיהו מסר לו מקצת ונשאר לו מקצת לתת לו ונסתלקה תורת הלוואה כיון שנכנס בינייהו תורת המשכון וחלה עליו תורת משא ומתן לפיכך אין בהן דין השמט. ור' יהודה הנשיא סבר משכון כנגדו קונה. פירוש שיעור דמי המשכון קנהו בחובו והשאר עליו במלוה לפיכך משמט הנשאר: איבעי תימא בנשאר מדמי המשכון כולי עלמא לא פליגי דמשמט. כי פליגי בדמי המשכון. רשב"ג סבר קנאו ואינו משמט וזכה המלוה במשכון שבידו אבל השאר משמט. ור' יהודה הנשיא סבר משמט הכל ומחזיר המשכון ללוה דהא לא קנאו. ואי לא קני ליה למשכון אמאי נקיט ליה לזכרון דברים בעלמא:

ג) כ"מ דף מח: [כל הפוגיא], ד) כתוספות פז: ב"ק לו: קו., ה) כ"מ קג., ו) ב"ק קה:, ז) [דבריס טוען], ח) [דף מה. במשנה], ט) [עי' תוס' ב"מ לד: ד"ה שמא וכו' ביאורו יותר], י) [וע"ע תוספות כתובות עט. ד"ה נתן ונמ"ש על לידו],

ח) כ"מ דף מח: [כל הפוגיא], ב) כתובות פז: ג) [עי' תוס' ב"מ לד: ד"ה שמא וכו' ביאורו יותר], ד) [וע"ע תוספות כתובות עט. ד"ה נתן ונמ"ש על לידו],

ב) נראה דל"ל אינו משמט כלל ומאי אינו משמט דקתני רשב"ג וכו'. ג) כ"ה הגי' לפני רביעו וכ"ה הגי' במ' הריטב"א ז"ל כאן וע"ש היטב פי' גי' זו.

אחת שבועה העדוה כו'. כין שנתחדש על שבועת העדות כין שנתחדש על שבועת הפקדון שכפר ונשבע על שקר: **ואפי'.** נחדש על שבועת שוא שהוא רע לשמים עליה ולא לבריות אעפ"כ הוא נפסל על ידה לשבועה: **חזרה שבועה למקומה.** בגמ' [מז.] מפרש לה: **כיצד אלו ואלו בא"ן.** לב"ד לישבע שבועת שוא מבייהסה דלית בהו דאינו משקר: **ונתחו באגפיה.** תיק העשוי למעות: **ישבע בעל הבית.** (ב) ⊛ שבועת היסת: **כל שהפירות בידו ידו על העליונה.** אריש"א פליג ⊛דקתני ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר ואתה רבי יהודה למימר אין לריך שבועה שאין דרך חנוני המוכר אלא בהקפה ליתן את הפירות עד שיקבל את הדינר: **מעות.** פרוטות של נחושת: **כשם שאמרו.** משנה היא במסכת כתובות (דף פז.) (ג) במועילה שטר כתובתה ומודה שקבל מקלתה ומגלה שאין לסמוך על שטר כתובתה ואם טוענת בעל דנתקבלה כולה לא תפרע אלא בשבועה: **עד אחד מעידה כו' ומנכסים משועבדים ונפרעת אלא בפניו.** כולהו אכשם קיימי כשם שאין אחד מאלו נפרע אלא בשבועה כך היתומין לא יפרעו כו' וגמרא [לקמן מח.] מוקי ביתומים מן היתומים: **נפרעת אלא בפניו.** שאלא נט ממדינת היס: **אלא פקדנו אבא.** בשעת מיתה: **שטר זה פרוע.** אלא אמר לנו קודם לכן: **אלא מלאנו בין שטרותיו.** שוכר על שטר זה: **הרי זה נשבע.** אלא מלא שוכר: **גמ' ולקח בעליו.** ריש"א דקלא שבועת ה' תהיה בין שניהם ולקח בעליו את השבועה ולא יאלם הנתבע שוב לאוס: **הני הלכתא נינהו.** בתמיה וכי הלכה למשה מסיני הס: **ומשום כדי חייו כו'.** בתמיה: **כי היכי דליתגרו ליה פועלים.** שאם ישבע הוא ויפסידו פועלים לא ימלא עוד פועלים למלאכתו שיגורו ממנו שהוא כופר בשכר פועליו: **כי היכי דליגרייה בעל הבית.** אלא יחשדוהו בתובע שכרו אחר שקבלו: **בעה"כ על כרחיה אגר.** פועלים כשהוא לריך להם: **שכיר נמי על כרחיה מיתגר.** שהוא לריך למזונות: **טרוד בפועליו הוא.** שנותן שכר לכמה פועלים וכשכור שנתן לזה: **וליתיב ליה בעדים.** יתקנו חכמים שלא יתן אדם שכר לפועל אלא בעדים ולא יבא לידי שבועה: **וליתיב ליה מעיקרא.** ליתקון רבנן שיתן אדם לפועליו שכרן שחרית עד שלא יתחילו במלאכה ואם תבע לערב לא יעול כלום ולא תהא שם שבועה: **שייהס רוליס בהקפה.** בעה"כ פעמים שאין מלויות לו מעות שחרית ופועל שלא יוליא המעות עד הלילה לפרנסתו:

מי

[ב] אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון [ג] ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל [א] היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר יחלוקו והחנוני על פנקסו כיצד [ד] לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז אלא [ה] אומר לו תן לבני מאתים חטין תן לפועלי [ו] סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין [ז] אמר בן גנס כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל [ח] שלא בשבועה והן נוטלין שלא בשבועה אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי [ט] ישבע בעל הבית [י] שנתן לו את הדינר אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך [יא] ישבע חנוני [יב] רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתי לך ונתתו באונפלי [יג] ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר אמר לו תן לי את המעות אמר לו נתתים לך והשלכת לתוך כיסך [יד] ישבע שולחני רבי יהודה אומר אין דרך שולחני ליתן איסר עד שיטול דינר כשם שאמרו [טו] הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה [טז] ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה [יז] מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה [יח] והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה [יט] לכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה [כ] שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ר' יוחנן בן ברוקה אומר אפי' נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל [כא] א"ר שמעון בן גמליאל [כב] אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה [כג] ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה טוענני רצוני שתשבע לי חייב [כד] חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו [כה] נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל [כו] והשביעית משמטת את השבועה: **גמ'** כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין [כז] מנלן דאמר קרא [כח] ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם לו שבועה: ואלו נשבעין ונוטלין כו': מאי שנא שכיר דתקינו ליה רבנן דמשתבע ושקיל [כט] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הלכות הני הלכתא נינהו אלא אימא תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו דשכיר קנסינן ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דאיתגרון ליה פועלין אדרבה שכיר ניחא ליה דלשתבע בעל הבית ונפקע כי היכי דליגריה בעל הבית בעה"ב על כורחיה אגר שכיר נמי על כורחיה מיתגר אלא בעה"ב טרוד בפועליו הוא וליתב ליה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעה"ב וליתב ליה בעדים טריחא ליה מילתא וליתב ליה מעיקרא שניהן רוצין בהקפה

אי

גדולות מכלל דאיכא קטנות. תימה דלא דייק הכי בפרק השולח (גיטין דף לו.) דאמר רשב"ג תקנה גדולה התקינו שיהיו העדים מפרסין שמותיהן בגיטין כו' ובחגחל קמא (ב"ק דף קג.:) מ"ר אליעזר בר לדוק תקנה גדולה התקינו שאם היתה הילילה יתירה על הקרן כו' וי"ל דהתם קרי ליה גדולות לפי שהיה בה לורך גדול והכא דייק מדאמר שנו כאן: **עקרוה רבנן** שבועה מבעל הבית. אף על גב דכופר הכל פטור דלא נתקנה שבועת היסת עד בימי רב נחמן מ"מ על בעל הבית שייכא טפי ועוד דאפילו במודה במקצת שדיוה אשכיר:

בעל הבית טרוד בפועליו. ולא פליג בין פועל אחד ליש לו פועלים הרבה ובירושלמי קאמר עסקיו מרובין: **וניתב** ליה בלא שבועה. וא"ת ולא יהא ברי של בעל הבית אלא כאיני יודע והיינא למ"ד בהשואל (ב"מ דף לז.:) ברי עדיף אלא למ"ד לאו ברי עדיף אמאי וי"ל דהוי כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע אם אחזרתיו לך דחייב לכ"ע כדמוכח בהגחל בתרא (ב"ק דף קיח.) וא"ת אכתי אמאי ניתיב ליה בלא שבועה וכי אי אפשר להיות בשום פעם שיהיה ברי שלו טוב דפעמים יהיה כדבריו דהא רבי יהודה לא מיחייב אלא בהודאה במקצת וי"ל דנהי דרבי יהודה לא חשיב לגמרי כאיני יודע רבנן מיהא חשבי ליה כודאי שכח: **כדי** להפיס דעתו של בעל הבית.

הכא ודאי שהוא עומד ולוח שפרע שייך תקנה כדי להפיס דעתו אבל בהכיא דהגחל בתרא (שם) דקאמר איני יודע אם אחזרתיו לך אין לריך לתקן:

(ג) דבורים אלו שייכים לקמן ע"ב) **אפילו** קצין נמי. וא"ת והא ה"ל כאיני יודע אם גזלתיך דפטרי רב נחמן ורבי יוחנן בהגחל בתרא (שם) ובהשואל (ב"מ דף לז.:) וי"ל דהתם לא מודה מידי אבל הכא שמודה במקצת ה"ל כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ג' וז' לא ידענא דאמרינן התם מתוך שאינו יכול ליפטר משלם: **קציצה** ודאי מידבר דברי אינשי. לא קאמר המע"ה ואי לא מייתי ראיה מפסיד אלא יפטר בעה"ב ויפסיד אומן כדאמר לקמן וא"ת וליתי ליה כגון שאכרו אלא בעדים ונאמן מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם כדאמרי' בסמוך וי"ל דשאני הכא דמודה במקצת לא היה יכול לבעוט ולכפור הכל אי נמי דלקמן מוקי לה בשכרו בעדים דומיא דריש:

אי

ו א מיי' פ"ג מהלכות טוען הלכה ד סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סימן לג סעיף ז:
ז ב מיי' פט"ז מהלכות מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן לא סעיף ח:
ח ג ד ה ו מיי' פ"ב מהל' מכירה הלכה ח ט סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סימן לא סעיף ט:
ט ז מיי' פט"ז מהלכות אישות הלכה יד ופי"ד מהל' מלוה הלכה ז' סמג עשין מח וסימן לה טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ז וטוש"ע חו"מ סימן פד סעיף ח:
י ח מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה ז ופט"ז מהלכות אישות הלכה טו סמג סס טור שו"ע אה"ע סס סעיף ח וטוש"ע חו"מ סס סעיף ה:
יא ט מיי' בהל' מלוה סס ובהלכות אישות סס הלכה כ סמג סס טור שו"ע אה"ע סס סעיף טו וטור שו"ע חו"מ סימן קיד סעיף ד:
יב י מיי' בהל' מלוה סס ובהל' אישות סס הלכה יט סמג סס טור שו"ע אה"ע סס סעיף ז וטור שו"ע חו"מ סימן קח סעיף יח:
יג כ מיי' בהל' מלוה סס ובהל' אישות סס הלכה טו סמג סס טור שו"ע אה"ע סס סעיף י וטוש"ע חו"מ סימן קו סעיף ז:
יד ל מ מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ז ב סמג עשין לד לה טור שו"ע חו"מ סימן קח סעיף ה:
טו נ מיי' פ"ע מהלכות שופטים הלכה ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן לג סעיף ז ובכרב אלפס עוד בכתובות פ"ט דף קיז:):
טז ס ע מיי' סס הלכה ז סמג סס טור שו"ע סס סעיף ו:
יז פ מיי' פ"ע מהלכות שמיטין הלכה ון ז סמג עשין קמט טוש"ע חו"מ סימן סז סעיף ו:

מוסף רש"י

ויטול (ב"ק צז:). **ואלו נשבעין ונוטלין.** שתיקנו חכמים ליטול (ויטול (כתובות פז:). **שכנגדו חשוד על השבועה.** מי שהיה לו חבירו חייב שבועה והוא חשוד על השבועה, שנמצא שקרן בשבועתו, שכנגדו נשבע ונוטל (ב"ק קה:). **והחנוני על פנקסו.** שיתבע בו הקפותיו, כך ווייני פליני לתת לפועליו ונתתי להם והם אומרים לא נטלנו, שייהס נשבעין ונוטלין היימנו (כתובות פז:). **והוא אומר לא נטלתי.** והעדים לאו שיפא והכלים תחת כנפי עליתו ולא ידעו מה (שם). **לא שיאמר לו כתוב על פנקסי כו'.** אלא נזתן שיש רגליים לדבר, שבעל הבית מודה שאמר לו תן כו' (לקמן מז:). **תן לבני מאתים חטין.** ועלי לשלם (ב"מ ב:). **תן לפועלי בסלע מעות.** שאני חייב בשכרם ועלי ליתן סלע (שם). **הוא אומר נתתי כו'.** ושייהס מוציעים את בעל הבית (שם). **הוא נשבע ונוטל כו'.** שייהס נשבעים ונוטלים מבעל הבית (שם) דאמר ליה (חנוני) פועלים לא מהימנו לי בשבועה את האמינתיהו, דלא אמרת לי בשהדי הב להו וכן פועלים אמרי ליה לא מהימנן לן חנוני

כשבועה (לקמן מז:). **כיצד אלו ואלו כו'.** אלו ואלו באים לב"ד על מנת לישבע אחד מהם לשוא, אלא שייהס נוטלין בלא שבועה (ב"מ ב:). הפוגמת כתובתה. כדמפרש ואזיל ממתניתין גופה (כתובות פז.) ושם: הפוגמת כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלתי כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה. מנכסים משועבדים כו' לא תפרע אלא בשבועה. משום דאי הוה נגדי מן הלוה גופיה והוה טוען דאי אתינא לי דלא פרעתך, אמרינן בשבועות (מא.) דמשבעינן ליה ואי לא טוען לא טוענינן ליה שבועה, אבל בשביל לקחות אין טוענין לומא אי הוה הוה טוען לך אי אתינא לי דלא פרעתך וכעית אימיה אישתבועי, דאתא אין בלא כוח, ומנכסי יתומים ונפרעת אלא בפניו דאלא אי טעמא (כתובות פז.) מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה שבועה שלא פקדנו אבא. בגלותא מיתה, ושלא אמר לנו קודם לכן ושלא מצינו שוכר בין שטרותיו של אבא על שטר זה שהוא פרוע (ב"מ כ:). **ואלו נשבעין שלא בטענה.** משמע שאין אדם חוטעו כלום, בגמ' פריך אנו בשופטני עסקינן (לקמן מח.). השותפין והאריסין. בגמ' מפרש מאי שנא הני (שם). **והאפוטרופין.** שנתעסקו בממון אדם להכניס ולהוציא ולישא ולימן, אבל בנכסי יתומין פליגא דתנאי דתנאי הוא במסכת גיטין בהיזקין (שם). **והאשה הנושאת כו'.** שהוציאה בעלה חנוני או שמיעה אפוטרופוס לעסוק בנכסיו (שם). **רבן הבית.** אחד מן האחין שנתעסק בנכסים משמת אביהם (שם). חלקו השותפין כו'. ולא השביעו בשעת אלוקה (שם). **נתגלגל לו שבועה.** עליהן אחרי כן מגלגלין גם זה זו עליו (שם). **והשביעית משמטת.** לאו אלא שבועה בשותפות קאי דאין שביעית משמטת שותפות ולא שביעה, אלא מלוה ושבועה (שם). **הלכות גדולות שנו כאן.** כאותם שמנו חכמים כנשבעין ונוטלין בפיני כולהו משום דאינן ונחגל ותחנוני על פנקסו (ב"מ קיב:). **הני הלכתא נינהו.** בתמיה, וכי הלכות למשה מסיני הס והלא חיים אלא תקנת חכמים כדאמרינן (שם). **תקנות קבועות.** כלומר לעשותן קבע לעקור לעיכם דבר מן התורה, דמלאוייתא מי שיש עליו לשלם הוא נשבע, דכתיב ולקח בעליו ולא ישלם, והכא שקולה לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר (שם). **ונפקע.** יפסיל שכרו, כי היכי דליגריה. אלא יתנבא מלאוכלו לומר מחוד הוא לתבוע שכרו משקבלו (שם). **על כורחיה אגר.** כשהוא לריך לפועליו על כרחו שוכרם (שם). **טרוד בפועליו.** וסבר שנתן לו ולא נתן (שם) וכשבור שנתן לזה כשנתן לחבירו (שם קג.). **וליתיב ליה בעדים.** ויתן לו בלא שבועה, ותקנו לתן לכל שוכרי פועלין שיתנו שכרם בעדים ואם יאמרו פרעתיו אלא בעדים (שם). **טריחא ליה מילתא.** לחזר אחר עדים כל היום (שם). **וליתב ליה מעיקרא.** לתקון לבעל הבית דיהיב אגרייה בלפרה מקמי עבידתייהו דאי אתי שכיר לא מהימנן (שם). **שניהם רוצים בהקפה.** בעל הבית פעמים שאין לו ופועל שאם יפלו מתנו (שם).